

Nr 25.

Ankom till Riksdagens kansli den 30 april 1912 kl. 1 e. m.

Utlåtande, angående höjning af anslaget till Riksdagens bibliotek m. m.

I en till bankoutskottet aflåten, den 21 december 1911 dagtecknad skrifvelse hafva fullmäktige i riksgäldskontoret hemställt, att bankoutskottet måtte föreslå Riksdagen att

»1:o besluta, att anslaget för komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek samt därmed förenade utgifter skall för tiden från och med år 1913 årligen utgå med ett till 7,000 kronor förhöjdt belopp;

2:o besluta sådan ändring i den för tjänsteinnehafvare vid Riksdagens bibliotek nu gällande aflöningsstaten, att i densamma aflöningen för Riksdagens bibliotekarie för tiden från och med år 1913 upptages med följande belopp:

Lön	Kr. 4,000: —
Tjänstgöringspenningar	» 1,800: —
	<hr/> Kr. 5,800: —

jämte två ålderstillägg å 500 kronor hvarterdera att åtnjutas efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring;

3:o besluta att, i stället för de i 76 § af det nuvarande reglementet för riksgäldskontoret intagna bestämmelserna dels om anställande under riksdag af en amanuens vid Riksdagens bibliotek, dels ock om ett anslag å 1,000 kronor för beredande åt Riksdagens bibliotekarie af biträde vid katalogisering samt vissa andra i biblioteket förekommande göromål, skall från och med år 1913 gälla följande bestämmelse. Fullmäktige i riksgäldskontoret äga att vid Riksdagens bibliotek anställa dels, för tjänstgöring under hela året, en amanuens med ett årligt arvode af 3,000 kronor, dels ock, för tjänstgöring under den tid Riksdag pågår, ytterligare en amanuens med ett arvode af 5 kronor om dagen »

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 8 saml. 20 häft. (Nr 25).

Af berörda skrifvelse inhämtas, att bibliotekarien vid Riksdagens bibliotek den 1 december 1911 till fullmäktige ingifvit en framställning af följande innehåll:

»Anslaget till komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek samt därmed förenade utgifter utgår för närvarande med 4,500 kronor, till hvilket belopp det höjdes från 3,000 kronor vid 1899 års riksdag. Med detta anslag bestridas kostnaderna för såväl inköp som bindning. Det fördelar sig, enligt hvad räkenenskaperna för de senaste åren gifva vid handen, på ungefär följande sätt:

Tidskrifter	Kr. 1,000: —
Periodica och fortsättningsarbeten	» 700: —
Nyinköp	» 1,000: —
Bindning	» 1,500: —
Fraktkostnader och diverse utgifter	» 300: —
<hr/>	
Summa	Kr. 4,500: —

Det torde genast falla i ögonen, huru liten den post är, som står till bibliotekets förfogande, när det gäller verkliga »nyinköp». Den har också under de senaste åren gått mer och mer ned, beroende därpå, att andra konton, såsom tidskrifter och bindning, stigit. Hvad bindningen beträffar, har kostnadsstegringen härvidlag varit en följd hufvudsakligen af höjda tariffer inom bokbindarbranschen, men äfven af den ökning i bibliotekets årliga accession, som på gåfvo- och bytesväg kommit detsamma till del.

Med så knäppt tillmätta medel för inköp har det också sedan flere år tillbaka visat sig svårt, för att icke säga omöjligt, att för bibliotekets räkning förvärfva åtminstone de viktigare och för Riksdagens behof oundgängligare bokalstren inom de discipliner, som enligt bibliotekets stadgar äro detsamma anbefallda. Det är ett förhållande, som tyvärr dagligen gör sig kännbart, och som vid en granskning af bibliotekets kataloger torde vara alldeles påtagligt.

Med hänsyn emellertid därtill, att tidskriftsstocken, under den närmaste tiden åtminstone, icke synes vara i behof af någon afsevärd ökning, skulle en förhöjning af biblioteksanslaget hufvudsakligen komma kontot för nyinköp till godo, och torde därför denna höjning för närvarande kunna sättas till 2,500 kronor, hvarigenom bibliotekets bokanslag komma att i sin helhet uppgå till 7,000 kronor.

Men med en förhöjning af bibliotekets bokanslag följer oafvisligen krafvet om förökning af bibliotekets redan nu otillräckliga arbetskrafter. Äfven i det afseendet är biblioteket näppeligen så försedt, att det på ett tillfredsställande sätt kan fylla sin uppgift. I främsta rummet åligger bibliotekarien vården om det egentliga biblioteket. Dit hör bland annat förslag om bokinköp med allt dess förberedande arbete, vidare accessionernas arrangering till bindning, journalisering, katalogisering och inordning i samlingarna samt dessas skötsel och omordning, vidare handhafvandet af den i flere afseenden kräfvande expeditionen, korrespondens och utbyte af riksdagstryck med främmande länders parlament samt slutligen utgifvande af bibliotekets katalog från trycket. Men därtill har bibliotekarien sig ålagd skötseln af kamrarnas och utskottens handbibliotek samt Riksdagens arkiv, d. v. s. ordnande och förtecknande af de från kamrarnas och samtliga utskottens kanslier inkomna handskrifna handlingar. Hvad expeditionen beträffar, är biblioteket, dess läsesalar och bokförråd, ganska flitigt anlitade. Detta gäller icke blott tiden under pågående riksdag, utan äfven öfriga delar af året, då biblioteket besökes af ledamöter och tjänstemän i statsrevisionen, kyrkomötet och kungl. kommittéer samt tjänstemän vid den centrala förvaltningen äfven-

som enskilda forskare. Visserligen är expeditionen dessa tider inskränkt till 8 timmar dagligen, men tack vare denna anordning, blir det också möjligt för bibliotekets tjänstemän att kunna ostörda få ägna en god del af dagen åt arbete i samlingarna.

Till biträde åt bibliotekarien vid dessa åligganden har under den tid af året, som riksdag pågår, varit anställd vid biblioteket en amanuens, och därtill har alltsedan 1905 ett årligt anslag af 1,000 kronor ställts till herrar fullmäktiges förfogande »för beredande åt Riksdagens bibliotekarie under de tider, då sådant pröfvas vara erforderligt, af biträde vid katalogisering samt vissa andra i biblioteket förekommande göromål».

Det har dock visat sig, att denna tillfälliga hjälp icke varit tillfyllestgörande för bibliotekets behof. Själfsgadt är, att om den under riksdagstiden anställda amanuensen icke kan för ett ytterst obetydligt arfvode ägna sin tjänst åt biblioteket under de andra tiderna af året, det icke i hans arbete kan bli tal om den kontinuitet och därmed följande drifvenhet i göromålen, som äro så nödvändiga för en gagnelig biblioteksverksamhet, hvarförutan det också lär yppa sig svårigheter att vid förfall för bibliotekarien eller vid hans semester kunna uppbringa lämplig vikarie. Frågan om en ordinarie amanuensbefattning var också allvarligt på tal vid bibliotekets inflyttning i dess nuvarande lokal. Men herrar fullmäktige funno då, under åskande af det sedermera utaf Riksdagen beviljade, ofvan omnämda anslaget af 1,000 kronor, att »åtminstone ännu en tid inrättandet af en sådan tjänst kunde undgås». Med den förhöjning af biblioteksanslaget, som här ofvan ifrågasatts, lär dock frågan näppeligen längre kunna skjutas åt sidan.

I lönevillkor synes en sådan ny tjänst böra jämnställas med en andre bibliotekarie. (f. d. amanuens-)befattning i kungl. biblioteket. Det torde vara i enlighet med den princip, som gjorde sig gällande rörande bibliotekets ställning och stat vid den reglering, som 1901 företogs med afseende på bibliotekariens löneförmåner. I statsutskottets utlåtande i denna sak (1901: nr 81) heter det, att »bibliotekariens tjänsteåligganden för närvarande till beskaffenhet och mängd kunna anses fullt motsvara bibliotekariernas (nuvarande förste bibliotekariernas) vid kungl. biblioteket; och det synes därför billigt, att han i fråga om aflöningsförmåner varder likställd med dem». Visserligen hafva sedermera genom löneregleringen för kungl. biblioteket af år 1909 förste bibliotekarierna därstädes satts i något bättre villkor än Riksdagens bibliotekarie, men icke dess mindre lär väl den vid 1901 års riksdag framhållna uppfattningen fortfarande få anses gällande. Kanske skulle man till och med kunna hålla före, att Riksdagens bibliotekarie, såsom vårdare af ett helt bibliotek, kunde i nämnda afseende ställas något ofvanför kungl. bibliotekets förste bibliotekarier.

Med inrättandet af en ny ordinarie tjänst vid biblioteket kan det nu för bibliotekets räkning beviljade årsanslaget af 1,000 kronor indragas. Hvad åter den nuvarande amanuensbeställningen beträffar, vore det önskvärdt, om densamma i en förenklad och därmed mindre kostsam form kunde bibehållas. Jag må med bestämdhet få framhålla nödvändigheten af, att biblioteket under pågående riksdag kan få påräkna extra biträde för vakthållningen vid expeditionen. Under riksdagstid hålles biblioteket, som bekant, öppet från kl. 10 f. m.—7 e. m. samt dessutom vid inträffade nattplena. Skall denna långa expeditionstid fördelas på endast tvänne tjänstgörande, blir följden den, att hela den maktpåliggande förmiddagstjänstgöringen måste bestridas af en enda person. Men ett sådant förhållande har, allt sedan biblioteket flyttade in i sina nuvarande vidsträckta lokaler, visat sig icke vara möjligt. Under de senaste åren har saken rangerats så, att amanuensen biträdt under den brådaste delen af förmiddagen och den mera passiva aftonvakten har, tack vare 1,000 kronors-anslaget,

kunnat anförtras åt ett extra biträde. För expeditionens goda skötsel vore därför i hög grad önskvärdt, att biblioteket kunde, äfven om en ny ordinarie tjänst där kommer till stånd, få påräkna biträde af en extra amanuens. Till ersättning för den tjänstgöring, som af honom komme att krävas, torde ej belöfva sättas ett dagarfvode af högre belopp än 5 kronor.

Med hänsyn till hvad härmed är anfördt, får jag vördsamt hemställa, att herrar fullmäktige ville hos Riksdagen göra framställning därom,

1) att anslaget för Riksdagens bibliotek må från och med år 1913 höjas till 7,000 kronor;

2) att en ny tjänst motsvarande en andre bibliotekariebefattning i kungl. biblioteket inrättas vid Riksdagens bibliotek;

3) att herrar fullmäktige i riksgäldskontoret må äga rätt att under pågående riksdag anställa vid biblioteket en amanuens med arfvode af 5 kronor om dagen.»

För egen del hafva fullmäktige till en början i afseende å den föreslagna höjningen af bibliotekets bokanslag anfördt följande:

Beträffande behovet af ökad anslag till komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek ansåge sig fullmäktige kunna till fullo instämma i hvad af bibliotekarien blifvit anfördt och hemställt. Det nuvarande anslaget hade, såsom bibliotekariens framställning gäfvit vid handen, under senare tid mer och mer visat sig vara otillräckligt för att i önskvärd utsträckning komplettera boksamlingen med viktigare nyutkomna arbeten inom de litteraturgrenar, som biblioteket enligt sin uppgift hade att representera. Och den ifrågasatta höjningen af anslaget med 2,500 kronor syntes ingalunda kunna anses vara för stor, helst man borde taga i betraktande, att knappast mer än två tredjedelar af denna summa eller omkring 1,700 kronor kunde blifva disponibla för nyinköp, emedan återstoden måste tagas i anspråk för bindning af den inköpta litteraturen.

Med anledning af förslaget om höjning af riksdagsbibliotekets bokanslag och då jämväl nyligen, på initiativ af utrikesministern, fråga uppstått om öfverlämnande för framtiden till nämnda bibliotek af tryckalster, som hit införskaffades genom svenska beskickningar och konsulat i främmande länder, hade fullmäktige anmodat bibliotekarien att lämna en utredning, i hvad mån de lokaler, hvaröfver biblioteket förfogade, lämnade utrymme för ytterligare bokförvärf. I anledning häraf hade fullmäktige fått från bibliotekarien mottaga en så lydande:

P. M.

»De lokaler Riksdagens bibliotek disponerar i och för förvaringen af sitt bokförråd äro:

1) Läsesalarna;

2) Bokmagasinet;

3) Galleriet ofvan kamrarnas handbibliotek med därtill hörande tvenne mindre rum;

4) Magasinsrum på vinden.

I läsesalarna är uppställt: svenskt riksdagstryck, Sveriges officiella statistik, Sveriges och främmande länders författningssamlingar, årets löpande tidskriftshäften samt uppslagsböcker.

Bokmagasinet mottar all öfrig litteratur med undantag af hvad som förvaras å galleriet.

Galleriet är reserveradt för främmande länders parlamentstryck.

Magasinsrummen på vinden hafva ännu icke behöft tagas i bruk.

Med afseende på utrymmet för framtiden ställer sig saken på följande sätt:

Läsesalarna torde för en ganska lång framtid kunna mottaga tillväxten af de litteraturgrupper, som där äro inrymda.

Galleriet hotar visserligen att inom ej synnerligen lång tid blifva öfverfylldt af det mycket skrymmande parlamentstrycket. Men en god reserv i detta afseende står i vindsmagasinen till buds.

Bokmagasinet erbjuder, så långt det för närvarande är inredt, en hyllängd af 1,410 meter. Den i detsamma förvarade boksamlingen upptar för närvarande 595 meter. Disponibla äro alltså 815 meter. De böcker af bibliotekets årliga accession, som gå hit, kräfva, med nuvarande inköpsanslag, 18 meter. Under förutsättning att bibliotekets bokanslag höjes med 2,500 kronor, och att biblioteket kommer att mottaga den ifrågasatta årliga leveransen från kungl. utrikesdepartementet, synas ytterligare 8 meter erfordras, d. v. s. inalles 26 meter per år. Det disponibla utrymmet skulle alltså enligt denna beräkning vara upptaget inom en tid af 31 år. Men härtill kommer den plats, som kan vinnas i 3:ne af magasinets afdelningar, som ännu stå oinredda. I två af dessa — den tredje bör reserveras till packrum — kan man helt säkert med god inredning erhålla en hyllängd af omkring 400 meter. Den ger plats för en 15-årig accession. Magasinet bör alltså, äfven med den ökning, som ofvan ifrågasatts, lämna utrymme för 45 å 50 år framåt. Och när man kommer så långt, torde åtskillig utgallring kunna vidtagas.

Med hänsyn till bibliotekets utrymmesförhållanden synas sålunda inga hinder möta för en förhöjning af bibliotekets bokanslag liksom ej heller för mottagandet af den från kungl. utrikesdepartementet erbjudna årliga bokleveransen.»

I sin ofvanberördaskrifvelse hafva fullmäktige därefter anfört följande:

»Hvad vidare angår arbetskrafterna vid Riksdagens bibliotek synes bibliotekariens redogörelse i detta hänseende otvetydigt ådagalägga behovet af en förstärkning i desamma. En sådan förstärkning har i samma mån som biblioteket utvecklats visat sig vara alltmera önskvärd och om, såsom fullmäktige härofvan förordat, anslaget till bokinköp höjes och i följd häraf ökad arbete påkallas för ordnande, katalogisering m. m. af det årliga bokförvärfvet, torde man ej längre kunna undgå att bereda bibliotekarien biträde under hela året af en bildad bibliotekstjänsteman. Bibliotekarien har i sådant afseende föreslagit inrättande vid Riksdagens bibliotek af en ny ordinarie tjänst med enahanda aflöningsförmåner, som enligt den nya lönestaten för kungl. biblioteket tillkomma

andre bibliotekarier därstädes. Det synes emellertid fullmäktige, som om behovet åtminstone tills vidare skulle kunna tillgodoses genom anställande vid riksdagsbiblioteket af en amanuens med daglig tjänstgöring under hela året; och torde arfvodet till denne tjänsteman lämpligen böra bestämmas till 3,000 kronor årligen.

Förutom den sålunda föreslagna nya amanuensen, hvilkens biträde ständigt skulle vara att påräkna, synes det af skäl, som bibliotekarien i sin ofvan intagna skrifvelse närmare utvecklat, vara för expeditionens goda skötsel erforderligt, att under riksdagstiden ytterligare en amanuens såsom hittills anställes vid biblioteket, men torde i enlighet med bibliotekariens förslag arfvodet till denna andre amanuens icke behöfva sättas högre än till 5 kronor om dagen.

Däremot kan vid genomförandet af berörda anordningar det nuvarande årsanslaget af 1,000 kronor till biträde vid katalogisering och vissa andra i biblioteket förekommande göromål indragas.¹

Slutligen anse sig fullmäktige hafva skäl föreslå någon förbättring i aflöningsförmånerna för Riksdagens bibliotekarie. Dessa hafva vid den senaste löneregleringen, som genomfördes år 1908, blifvit bestämda till lön 4,000 kronor och tjänstgöringspenningar 1,600 kronor eller tillsammans 5,600 kronor jämte två ålderstillägg, hvardera å 500 kronor. Dessförinnan uppbar riksdagsbibliotekarien alltsedan år 1901 samma aflöning, som dåvarande bibliotekarierna vid kungl. biblioteket. Genom den år 1909 beslutade löneregleringen för sistnämnda bibliotek hafva emellertid bibliotekarierna därstädes bereds något förmånligare villkor än riksdagsbibliotekarien. De åtnjuta nämligen numera, under benämning förste bibliotekarier, en begynnelseaflöning af 5,800 kronor, fördelad i lön 3,600 kronor, tjänstgöringspenningar 1,800 kronor och ortstillägg 400 kronor, hvartill komma två ålderstillägg å 500 kronor hvardera. Då riksdagsbibliotekariens befattning med afseende å göromålens mängd och beskaffenhet måste anses fullt motsvara omförmälda tjänster vid kungl. biblioteket — hvilket ock förut af Riksdagen blifvit erkändt — synes det vara billigt att hans aflöning icke hålles lägre än de sistnämndas. Med hänsyn härtill och då ortstillägg icke förekommer i någon af de för tjänstemän vid Riksdagens verk fastställda aflöningsstaterna, vilja fullmäktige förorda, att riksdagsbibliotekariens tjänstgöringspenningar förhöjas med 200 kronor eller till 1,800 kronor, hvarigenom sålunda hans begynnelseaflöning, i likhet med förste bibliotekariernas vid kungl. biblioteket, skulle komma att uppgå till 5,800 kronor.»

I anledning af fullmäktiges ifrågavarande framställning har inom Andra kammaren af herr *E. Kristensson* väckts motion, nr 274, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utvidgning af riksdagens bibliotek till ett statsvetenskapligt bibliotek. Öfver denna framställning afgifves särskildt utlåtande.

Hvad först angår förslaget om höjning af nuvarande anslaget för komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek, har utskottet funnit behovet af ökade tillgångar för bokinköp vara ådagalagdt. Utskottet har fördenskull icke haft något att erinra mot att ifrågavarande anslag höjes med i sådant hänseende föreslaget belopp 2,500 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Beträffande härefter frågan om förstärkning i bibliotekets arbetskrafter finner utskottet lika med fullmäktige en dylik förstärkning af behovet påkallad; och torde detta behof lämpligen böra tillgodoses, på sätt fullmäktige föreslagit, eller genom anställande vid biblioteket af dels en amanuens med daglig tjänstgöring hela året och med ett årligt arvode af 3,000 kronor, dels ock under riksdagen af ytterligare en amanuens med ett arvode af 5 kronor om dagen. Vid genomförande af dessa anordningar kan, såsom fullmäktige erinra, det nuvarande årsanslaget af 1,000 kronor till biträde vid katalogisering m. m. indragas.

Vidkommande slutligen det af fullmäktige framställda förslaget om förbättring i aflöningsförmånerna för Riksdagens bibliotekarie hafva fullmäktige erinrat, hurusom berörda aflöningsförmåner fastställts vid 1908 års riksdag och att dessförinnan bibliotekarien uppburit samma aflöning som dåvarande bibliotekarier vid kungl. biblioteket. Dessa senare åtnjuta emellertid, efter den år 1909 för sistnämnda bibliotek genomförda löneregleringen, under benämning förste bibliotekarier en begynnelselön, som med 200 kronor öfverstiger den för Riksdagens bibliotekarie bestämda. Då Riksdagen tillförne erkänt ifrågavarande befattningar såsom med hvarandra jämställda, synes det vara billigt, att äfven aflöningsförmånerna likställas, hvarför utskottet finner sig böra biträda fullmäktiges förslag härom. Utskottet anser sig emellertid böra fästa uppmärksamheten därå, att riksdagsbibliotekarien vid afskedstagandet äger uppbära en pension af 4,000 kronor, under det att för förste bibliotekarierna, i hvilkas aflöning ingår ortstillägg med 400 kronor, pensionen utgör allenast 3,600 kronor. Härtill kommer, att sistnämnda befattningshafvare icke äro pensionsberättigade förr än vid en uppnådd lefnadsålder af 67 år, under det att för riksdagsbibliotekarien rätten till pension inträder redan vid 65 års ålder. Ehuru sålunda genom ett

bifall till det nu framställda förslaget riksdagsbibliotekarien kommer att erhålla en i pensionshänseende något förmånligare ställning än förste bibliotekarierna vid kungl. biblioteket, kan naturligen med afseende å den nuvarande innehafvaren af bibliotekariebefattningen vid Riksdagens bibliotek någon förändring härutinnan icke komma i fråga. Utskottet har emellertid ansett sig böra uttala önskvärdheten af att vid inträffande personombyte å tjänsten den nye bibliotekarien må i pensionshänseende likställas med förste bibliotekarie vid kungl. biblioteket.

Åberopande hvad sålunda i ärendet anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må besluta,

1:o) att anslaget för komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek samt därmed förenade utgifter skall för tiden från och med år 1913 årligen utgå med ett till 7,000 kronor förhöjdt belopp;

2:o) att, med ändring af den för tjänsteinnehafvare vid Riksdagens bibliotek nu gällande aflöningsstaten, aflöningen för Riksdagens bibliotekarie för tiden från och med år 1913 upptages med följande belopp: lön 4,000 kronor, tjänstgöringspenningar 1,800 kronor, tillhoppa 5,800 kronor, jämte två ålderstillägg å 500 kronor hvarterda att i enlighet med nu gällande bestämmelser åtnjutas efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring;

3:o) att, i stället för de i 76 § af det nuvarande reglementet för riksgäldskontoret intagna bestämmelserna dels om anställande under riksdag af en amanuens vid Riksdagens bibliotek, dels ock om ett anslag å 1,000 kronor för beredande åt Riksdagens bibliotekarie af biträde vid katalogisering samt vissa andra i biblioteket förekommande göromål, skall från och med år 1913 gälla följande bestämmelse: Fullmäktige i riksgäldskontoret äga att vid Riksdagens bibliotek anställa dels, för tjänstgöring under hela året, en amanuens med ett årligt arvode af 3,000 kronor, dels ock, för tjänstgöring under den tid riksdag pågår, ytterligare en amanuens med ett arvode af 5 kronor om dagen.

Stockholm den 30 april 1912.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.